

Шейн І. О.

Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Науковий керівник – Гелетка М. Л., канд. філол. наук,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

**СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НОРМАТИВНИХ ВІДПОВІДНИКІВ
УКРАЇНСЬКИХ АКТИВНИХ ДІЄПРИКМЕТНИКІВ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ**

Проблема використання активних дієприкметників, що вказують на дію, яку виконує предмет, має важливе значення в сучасній українській мові, оскільки, згідно з чинними стилістичними нормами, їх ужиток не є нормативним.

Чимало уваги приділено способам зредагувати такі мовні одиниці та погодити їх форму з наявними стандартами. Питання активних дієприкметників в українській мові порушували знані мовознавці, зокрема Б. Антоненко-Давидович, І. Вихованець, С. Караванський, О. Сербенська, О. Пономарів, І. Фаріон та ін. Утім, малодослідженим є аспект перекладу таких лексем або зворотів з української мови англійською.

У результаті аналізу мовного матеріалу визначено три основних способи перекладу нормативних відповідників активних дієприкметників англійською мовою: за допомогою прикметника, іменника та підрядного речення. Окрема категорія – це особливі випадки, що потребують детальнішого розгляду.

Переважну більшість нормативних відповідників українських активних дієприкметників можна перекласти англійською мовою за допомогою прикметників. Здебільшого можна послуговуватись відносно багатим синонімічним рядом та обирати еквівалент, доречний до певного контексту: *захоплюючий* – *захопливий, приголомшливий, звабливий* – *brehtaking, thrilling, catching, spectacular*; *діючий* – *діяльний, активний, ефективний, чинний* – *active, operative, effective, currently valid*; *хвилюючий* – *зворушливий, бентежний, збудний* – *exciting, thrilling, emotional* тощо. Такі випадки становлять понад половину.

Порівняно часто переклад здійснюють за допомогою іменників. Це найпоширеніший спосіб, коли вихідна мовна одиниця є іменником і в українській мові: *утопаючий* – *утопальник* – *drowner*; *виступаючий* – *промовець, доповідач* – *speaker, presenter, orator*; *керуючий* – *керівник* – *manager, administrator*. Слід звернути увагу на лексеми *abstergent* та *anesthetic*, відповідники українських *мийний засіб* та *знеболювальний засіб* відповідно. У цих прикладах маємо еквіваленти до сталих словосполук, що в англійській мові складаються з одного слова – іменника.

Відносно невелику кількість нормативних відповідників українських активних дієприкметників перекладають за допомогою складнопідрядного речення, де підрядна частина коротко описує зміст вихідного поняття: *газоутворюючий* – *газотвірний* – *one which generates gas*; *виконуючий (обов'язки)* – *виконавець (обов'язків)* – *one who is temporarily in charge, one who does the office, one who discharges functions*; *слабнучий* – *дедалі слабший* – *one who gets weaker, one who grows weak*. Такі випадки є найрідкіснішими.

Особливу увагу слід звернути на групу мовних одиниць, що перекладають за допомогою фразеологізмів та сталих словосполук, які висвітлюють інші культурні реалії. Так, українське *відстаючий* – *відсталий* англійською мовою можна влучно перекласти ідіомою *behind the curve*, *вмираючий* – *напівмертвий, однією ногою в могилі* – *death-marked, at death's*

door; сплячий – сонний, приспаний, охоплений сном, в обіймах сну – окрім sleeping, asleep – також in the arms of Morpheus.

Цікаву відмінність між культурними явищами описує слово *наступаючий – прийдешній*, що здебільшого використовують у контексті побажання щасливих свят. Так, український вислів «*Вітаю з прийдешніми святами!*» англійською мовою має іншу синтаксичну структуру – «*Happy holidays!*». Українське поняття *прийдешні свята* в англійськомовних країнах також називають *festive season*.

Окремою групою нормативних відповідників активних дієприкметників можна вважати поняття, що є одиницями термінологічних систем та мають сталі еквіваленти-терміни, що складаються здебільшого з двох іменників: *підтверджуючий документ – документ підтвердження – justification document, обслуговуючий персонал – обслуга, персонал з обслуговування – maintenance personnel*. Такі випадки трапляються відносно нечасто.

Підсумовуючи, є три основні способи перекладу нормативних відповідників українських активних дієприкметників англійською мовою. Окрему групу становлять мовні одиниці, переклад яких здійснюють у небуквальний спосіб з урахуванням культурних реалій та комбінаторних властивостей іноземної мови, особливості класифікації яких потребують докладнішого вивчення.

Проблема використання активних дієприкметників не втрачає нагальності, хоча словотвірні можливості української мови дозволяють легко замінювати скальковані звороти на питомі форми, внаслідок чого мовний ресурс оперує багатоманітною палітрою синонімічних конструкцій.